

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

חקירה בנוכחות עורך דין

החוק בישראל אינו שולל את זכותם של חשודים להיחקר בנוכחות עורך דינם, אולם המציאות שנוצרה בשטח היא שמשטרת ישראל מסרבת להתיר זאת והשאלה שעולה היא למה? שהרי בדמוקרטיה כל מה שלא אסור - מותר. עו"ד אסף דוק מסביר מדוע חשוב לעגן בחקיקה ברורה את זכותו של הנחקר לנוכחות עורך דינו בזמן החקירה ומהם הסיכונים הכרוכים בהישארות המצב על כנו לזכויות הפרט של כל אחד מאיתנו.

חקירה בנוכחות עורך דין - מותר על-פי חוק, אסור על-פי המשטרה

עוד מגיל קטנות לימדו אותנו כי בדמוקרטיה כמו שלנו כל מה שלא אסור - מותר. אז לימדו. למרות שהחוק בישראל אינו שולל את זכותו של חשוד להיחקר לצד עורך דינו, המשטרה עושה ככל העולה על רוחה ומסרבת ככלל להתיר זאת. המצב אליו הגענו הוא בעייתי מאוד וזאת משום שעל נחקרים מוטל לחץ גדול מצד החוקרים ללא סיוע ותמיכה, ולעיתים אף משתמשים כנגדם באמצעים פסולים הפוגעים בזכויותיהם. התוצאה ניכרת במקרים רבים בהם מושגות הודאות, עדויות והפלטות עצמיות שאינן עומדות בקנה אחד עם זכויות הפרט הבסיסיות. על כן, ברי כי נחוץ מהלך חקיקתי יאפשר לסנגוריהם של חשודים לשבת עם הלקוח בחקירה.

בארה"ב הזכות הזו קיימת עוד משנת 1966 (פס"ד Miranda) ואילו במדינתנו ממשיכים לרמוס את זכויותיהם של נחקרים ולאחר מכן מתגאים ב-99% הרשעה של נאשמים. דרושה בישראל חקיקה אמיצה בנושא שתכליתה הרתעת חוקרים מפני מעשים אסורים וחיזוק יכולתו של בית המשפט לקבוע ממצאים שהושגו תוך שמירה מלאה על זכויותיו של הנחקר בזמן החקירה עצמה ולא בדיעבד. על המחוקק להביא לפתיחת דלתותיהם של חדרי החקירה לעורכי דין כבר מן השלב הראשון של החקירה (ובכלל זה שלב התשאול), זאת על מנת להגן על זכותו של החשוד בביצוע עבירה פלילית שלא ליפול קורבן למעשה אלימות משטרתית, וכן למנוע פגיעה בכבוד האדם בעת חקירתו.

לבד בחדר החקירות

כאמור, כאשר יושב אדם בחדר החקירות נמצאים למולו חוקרים מיומנים, האמונים על שיטות וטכניקות רבות להפעלת לחץ. מעבר לכך, אין ספק כי מדובר במעמיד מרתיע ומעורר חרדה, ובוודאי כאשר מדובר באדם מן השורה שאינו אמון על התנהלות המשטרה במקרים אלו. אכן, לעיתים קרובות נעזרים החוקרים בשיטות מתחכמות, כמו "השטר הטוב והרע" או שיחת חולין לכאורה עם הנאשם מחוץ לחדר, שכל מטרתן היא כמובן לחלץ ממנו פרטים מפלילים. החשוד מוצא את עצמו בסיטואציה שמעבר ליכולותיו הנפשיות והמנטאליות, ואנשים רבים נוטים להישבר מפאת הלחץ המופעל עליהם ולו על מנת "לחזור הביתה בשלום". במילים אחרות, הם נוקטים בהודאת שווא או מפלילים אחרים שלא עברו על החוק, רק כדי להביא את הלחצים לסיימום.

נוכחות עורך הדין בזמן החקירה במשטרה

אמנם, לאנשים המוזמנים לחקירה עתידית עשוי להיות הזמן להתייעץ לפני כן עם עורך דין פלילי, ולהתכונן לקראת השאלות, הטכניקות והתגובות האפשריות. כמו כן, לרוב ניתנת לחשוד הזדמנות לשוחח בטלפון עם עורך דין לפני החקירה. שיחות ופגישות מעין אלו בוודאי יכולות לתרום להרגעתו של האדם, ולסייע לו לשמור על זכויותיו בעודו נחקר, אך לא ניתן להשוותן לנוכחות ממשית של עורך דין בחדר. לו יכול היה עורך הדין לשהות עם לקוחו, ניתן היה לו להתמודד בצורה שקולה והגיבנית יותר עם הטענות המופנות כלפיו, ולשמור על רגיעה שתייעץ לו לצלוח את המעמד. כמו כן, עצם נוכחותו של עורך הדין עשויה להרתיע את החוקרים מפני ביצוע פעולות פסולות, מה שיתרום כמובן לתקינות ההליך ולחקר האמת. בנוסף, הדבר יאפשר לבית המשפט להתייחס לממצאים ככאלו

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

שהושגו תוך שמירה מלאה על זכויות הנחקר, מבלי להידרש לדיונים ארוכים על כך בדיעבד. לבסוף, קיים יתרון לנוכחותם של עורכי דין משני הצדדים כבר בשלב זה, מפני שהדבר יאפשר להם לקדם את ההליכים הפליליים או את הסדר הטיעון, ולייעל את התנהלות המערכת על כל המשתמע מכך.

ארצות הברית כדוגמא

בארה"ב, זכותם של נאשמים בעבירות פליליות לייצוג משפטי מעוגנת בחוקה, וליתר דיוק בתיקון החמישי והשישי. על פי התיקון השישי, הזכות לייצוג משפטי חלה רק לאחר שהפך אדם מחשוד לנאשם, כלומר לאחר החקירה ועם הגשת ההאשמה הרשמית. מאידך, התיקון החמישי מעגן את הזכות להימנע מהפללה עצמית, וכאן עלו פרשנויות שנידונו רבות בערכאות המשפטיות. לבסוף, בשנת 1966 קבע בית המשפט העליון בפרשת "מירנדה" כי רשויות החקירה חייבות לנקוט בכללים ובאמצעים מסוימים על מנת לשמור על זכות ההימנעות מהפללה עצמית. כפועל יוצא מכך, על הרשויות ליידע אנשים עוד לפני החקירה אודות זכותם לשמור על שתיקה, על כך שדבריהם עשויים להוות ראיות בעת משפט, וחשוב מכל לענייננו - אודות הזכות העומדת להם לנוכחות עורך דין. יתר על כן, נקבע כי ראיות שהושגו בדרך הפוגעת בזכויות המתוארות לעיל, לא יוכלו להיות קבילות בבית המשפט. בזכות קביעתו זו של בית המשפט העליון, עורכי הדין מהווים כיום חלק בלתי נפרד מחקירות המתנהלות באמריקה.

המלצותיה של ועדת גולדברג

בשנת 1994 ניתנו המלצותיה של ועדה בראשות השופט אליעזר גולדברג, שעסקה בעילות למשפט חוזר ובהרשעות הנפסקות לפי הודאה בלבד. הוועדה המליצה כי חדרי החקירות יהיו פתוחים בפני עורכי הדין החל מהשלבים הראשונים, כולל שלב התשאול. כלומר, שבטרם החקירה יזמן אליה עורך הדין על ידי המשטרה, ושתהא זו זכותו של העצור לבקש כי יהיה עורך דינו נוכח בחקירתו. אמנם, הוועדה אינה מחייבת את נוכחות עורך הדין למען ביצוע חקירה, אך זאת רק אם הנחקר ויתר על זכותו, ובאם החקירה אינה מתועדת בוידאו. כמו כן, אם לא החליט קצין משטרה מדרגת רב פקד ומעלה למנוע את זימון עורך הדין, ונימק בכתב את החלטתו הקשורה לשמירה על שלום הציבור או סודות מדינה. עוד יש לציין כי הוועדה קבעה שעורך הדין לא יתערב באופן אקטיבי וייעץ ללקוחו במהלך החקירה, אלא ישמש כמשקיף שיתריע חוקרים מפעילות אסורה, יבטיח את אמונו של הציבור בחקירות, ויחזק את היכולת של בית המשפט לפסוק את דינו על פי ממצאי החקירה.

המצב בישראל רחוק מלהיות משביע רצון

חשוב להדגיש כי ההמלצות של ועדת גולדברג עדיין לא יושמו, למרות שחלפו כבר יותר מ-20 שנה. במצב הנוכחי נרמסות זכויותיהם הבסיסיות של נחקרים, מושגות הודאות שווא, ומתקבלות עדויות וראיות שאינן עולות בקנה אחד עם האמת. לאור הלחץ העצום שבעמידה ביד מול החוקרים, אין פלא שהמשטרה והפרקליטות מתגאות ב-99% הרשעה. על מנת להחזיר את אמון הציבור במערך החקירות ובמערכת אכיפת החוק בכלל, ברור שנחוץ שינוי חקיקתי ברוח המלצותיה של ועדת גולדברג.

דרושה חקיקה ברורה בנושא

כאמור המשפט הישראלי אינו מכיר בזכותו של חשוד להיחקר במשטרה בנוכחות עורך דינו והשאלה שעולה היא מדוע? בארה"ב הזכות הזו קיימת עוד משנת 1966 (פס"ד Miranda) ואילו במדינתנו הנאורה ממשיכים לרמוס את זכויותיהם של נחקרים ולאחר מכן עוד מתגאים ב-99% הרשעה של נאשמים. דרושה חקיקה אמיצה בנושא שתכליתה הרתעת חוקרים מפני מעשים אסורים וחיוזוק יכולתו של בית המשפט לקבוע ממצאים שהושגו תוך שמירה מלאה על זכויותיו של הנחקר בזמן החקירה עצמה ולא בדיעבד. על המחוקק לפתוח את דלתותיהם של חדרי חקירה לעורכי דין כבר מן השלב הראשון של החקירה (ובכלל זה שלב התשאול), זאת בכדי להגן על זכותו של החשוד בביצוע עבירה פלילית שלא ליפול קורבן למעשה אלימות משטרתית, וכן למנוע פגיעה בכבוד האדם בעת

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

חקירתו. החשש הוא מפני רמיסת החוק בידי מי שמופקדים על אכיפתו, היינו משטרת ישראל.

זומנת או נלקחת לחקירת משטרה?

נוכח חשיבותה הרבה של חקירה במשטרה ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לה על המשך ניהול התיק הפלילי כנגדך, חשוב שתיוועץ עם עו"ד פלילי מומחה טרם החקירה. דע - כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתך לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה, שכן שלב החקירה משול לעמוד השדרה של התיק הפלילי. במידה והסתבכת בביצוע מעשה העשוי לגבש נגדך חקירה פלילית באפשרותך ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר.